

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.021.06.2015

P/15/095

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk

T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05

lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/095 – Przymusowe kierowanie osób uzależnionych od alkoholu na leczenie odwykowe.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku.
Kontroler	Małgorzata Szafran, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 96966 z 10 września 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Rumi, 84-230 Rumia, ul. Sobieskiego 7 (dalej: „Urząd”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Michał Pasieczny, Burmistrz Rumi (dalej: „Burmistrz”). (dowód: akta kontroli str. 5-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli postępowania prowadzone przez powołaną przez Burmistrza Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rumi (dalej: „Komisja”) w stosunku do osób nadużywających alkoholu były długotrwałe¹, co nie sprzyjało efektywności działań zmierzających do orzeczenia przez sąd obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Rozmowy mające na celu zmotywowanie zgłoszonych osób do dobrowolnego leczenia nie zawsze przynosiły spodziewane efekty i wydłużały czas postępowań. Postępowania te wydłużał również okres oczekiwania na opinię biegłego z powodu nieokreślenia w umowach terminu, w jakim taka opinia miała być wydana.

Komisja skutecznie weryfikowała przesłanki uzasadniające skierowanie do sądu wniosków o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Członkowie Komisji posiadali odpowiednie przygotowanie i kwalifikacje zawodowe do pełnienia funkcji.

Komisja nie dysponowała jednak informacjami o rozstrzygnięciach w sprawie skierowanych do sądu wniosków o orzeczenie obowiązku poddania się takiemu leczeniu.

Kontrola wykazała ponadto, że w 2013 r. Komisja nie skierowała 32 osób na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego, co było niezgodne z przepisem art. 25 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi² (dalej: „ustawa o wychowaniu w trzeźwości”).

NIK wskazuje również, że przetwarzanie przez Komisję danych wrażliwych osób nadużywających alkoholu, w tym danych o stanie zdrowia, nałogach i orzeczeniach sądowych, o których mowa w art. 27 ust.1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych³, (dalej: „ustawa o ochronie danych osobowych”), niewątpliwie konieczne dla zrealizowania ustawowego uprawnienia Komisji w zakresie podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu

¹ Czas prowadzenia 22 z 29 objętych kontrolą postępowań przekraczał 80 dni.

² Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 ze zm.

³ Dz. U. z 2014 r., poz. 1182 ze zm.

wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu, nastąpiło pomimo niespełnienia ustawowych przesłanek dopuszczalności przetwarzania danych wrażliwych, określonych w art. 27 ust. 2 ww. ustawy, w tym przesłanki pisemnej zgody osób których te dane dotyczą. Jednocześnie należy zauważyć, że NIK nie stwierdziła przetwarzania danych z naruszeniem zasad określonych w art. 26 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o ochronie danych osobowych – w szczególności dane te były zbierane dla oznaczonych, zgodnych z prawem celów, a także były w stosunku do tych celów adekwatne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Kompetencje członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Opis stanu
faktycznego

Burmistrz powołał Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (dalej: „Komisja”)⁴ zarządzeniem nr 643/57/2005 z dnia 7 marca 2005 r.⁵ W latach 2013-2015 (do 31 sierpnia) Komisja działała w składzie sześciuosobowym, a jej członkami byli: urzędnik samorządowy, dwóch emerytowanych policjantów, pracownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, strażnik Straży Miejskiej i dyrektor Ośrodka Wychowawczego. Pięciu spośród sześciu członków Komisji posiadało wyższe wykształcenie, a jeden wykształcenie średnie.

(dowód: akta kontroli str. 8, 27, 59-103)

Organizacja pracy Komisji została unormowana w Regulaminie działania Komisji, stanowiącym załącznik do ww. Zarządzenia.

W rozdziale Regulaminu „Organizacja pracy Komisji” przewidziano w pkt. 10 przewidywał powołanie Zespołu Konsultacyjnego, którego zadaniem było prowadzenie spraw związanych z opiniowaniem i kierowaniem osób uzależnionych na leczenie odwykowe.

Przewodniczący Komisji upoważnił członków Zespołu Konsultacyjnego do reprezentowania Komisji w sądzie, w sprawach o wszczęcie postępowania o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu wobec osób uzależnionych od alkoholu.

Do Zespołu powołano trzy osoby: dwóch emerytowanych policjantów i strażnika Straży Miejskiej.

(dowód: akta kontroli str. 75-77)

Zgodnie z o art. 4¹ ust. 4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości członkowie Komisji legitymowali się zaświadczeniami o ukończeniu szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych⁶.

W okresie objętym kontrolą trzech członków Komisji (w tym dwóch wchodzących w skład Zespołu Konsultacyjnego) odbyło szkolenie zorganizowane dla gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych⁷:

⁴ Wcześniej Komisja działała na podstawie Uchwały Rady Miejskiej Rumi z dnia 30 stycznia 1997 r. zmienionej Uchwałą Nr 500/73/97 Zarządu Miasta Rumi z dnia 9 kwietnia 1997 r., Zarządzeniem Nr 31/2002 r. Burmistrza Miasta Rumi z dnia 16 grudnia 2002 r., Uchwałą Nr XLVIII/421/97 Rady Miejskiej Rumi z dnia 30 grudnia 1997 r., Uchwałą Nr XVII/158/99 Rady Miejskiej Rumi z dnia 25 listopada 1999 r., Uchwałą Nr 855/242/201 Zarządu Miasta Rumi z dnia 17 października 2001 r., Zarządzeniem Nr 30/2002 Burmistrza Miasta Rumi z dnia 16 grudnia 2002 r.

⁵ Zmienionym Zarządzeniami Burmistrza Miasta Rumi: Nr 1083/127/2006 z dnia 16 maja 2006 r., Nr 51/25/2007 z dnia 25 stycznia 2007 r., Nr 882/195/2009 z dnia 17 czerwca 2009 r., Nr 1325/276/2010 z dnia 6 grudnia 2010 r., i Nr 577/261/2012 z dnia 1 października 2012 r. Powyższe zmiany dotyczyły zmian składu osobowego Komisji.

⁶ Łącznie członkowie Komisji uczestniczyli w 25 szkoleniach i kursach tematycznie związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi.

⁷ Zorganizowane przez Regionalny Ośrodek Profilaktyki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

- w 2013 r. jeden z członków Zespołu uczestniczył m.in. w wykładach: „Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego w kontekście pomocy i pracy z osobą uzależnioną od alkoholu (jedna godzina)” i „Nowe i rekomendowane działania w profilaktyce uzależnień, problemy i wyzwania w polityce wobec alkoholu (jedna godzina)” oraz w warsztatach „Pierwszy kontakt z klientem gminnej komisji: z osobą uzależnioną i współuzależnioną (trzy godziny)”, „Profilaktyka szkolna, rodzinna i środowiskowa, skuteczne strategie profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży (trzy godziny)”;
- w 2014 r. drugi członek Zespołu uczestniczył m.in. w wykładach: „Model pomocy realizowany w świetlicy terapeutycznej (jedna godzina)” i „Uzależnienia behawioralne – kierunki i metody działań profilaktycznych (jedna godzina)” oraz w warsztatach „Terapia skoncentrowana na rozwiązaniach (4 godziny)”.
(dowód: akta kontroli str. 27-58)

W okresie objętym kontrolą czynności Komisji zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, nie były przedmiotem kontroli Rady Miejskiej w Rumi.

(dowód: akta kontroli str. 8, 104)

Ocena cząstkowa

Członkowie Komisji posiadali odpowiednie przygotowanie do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

2. Czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu

Tryb postępowania Zespołu Konsultacyjnego w sprawach o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, został określony w dokumencie „Procedura – Skierowanie z Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na leczenie odwykowe”.

Procedura ta obejmowała:

- 1) przyjęcie zgłoszenia:
 - a) wniosek do komisji o spowodowanie leczenia osoby uzależnionej mógł złożyć każdy dla kogo nadużywanie alkoholu przez innych stanowiło zagrożenie. Wniosek nie mógł być anonimowy,
 - b) Komisja miała zadanie motywujące do dobrowolnego podjęcia leczenia, o konieczności leczenia odwykowego orzekał Sąd Rejonowy na wniosek Komisji;
- 2) wezwania:
 - a) na podstawie zgłoszenia wysłano wezwania do osoby zgłoszonej (w przypadku niestawienia się, wysyłano powtórnie),
 - b) unikanie kontaktu z Komisją skutkowało skierowaniem osoby do biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależniania od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego, a następnie do sądu celem ustalenia sposobu leczenia.

W celu uproszczenia postępowania przed Komisją, Zespół Konsultacyjny opracował wzory dokumentów, na które składały się:

- wzór zgłoszenia do Komisji,
- notatka z przeprowadzonej rozmowy ze świadkiem i z osobą zgłoszoną,
- listy osób wezwanych do Zespołu Konsultacyjnego.

Wniosek do sądu przygotowywano w trzech egzemplarzach: jeden wraz z zebraną dokumentacją przesyłano do sądu, natomiast dwa pozostałe pozostawały w dokumentacji Komisji i Zespołu Konsultacyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 17-18)

W latach 2014-2015 Urząd zawarł dwie umowy o dzieło⁸ z biegłymi w przedmiocie uzależnienia od alkoholu. Na podstawie tych umów kierowano osoby zgłoszone Komisji na przeprowadzenie badań i wydanie opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego.

(dowód: akta kontroli str. 207-210)

Według stanu na 31 grudnia w 2013 r. i 2014 r. oraz 31 sierpnia w 2015 r. do Komisji wpłynęły łącznie 102 wnioski (odpowiednio 34, 45 i 23) o zobowiązanie osób do poddania się leczeniu odwykowemu.

W wyniku ich rozpatrzenia w trzech przypadkach (dwa w 2013 r. i jeden w 2014 r.) osoby zgłoszone podjęły decyzje o dobrowolnym leczeniu odwykowym (po rozmowach motywujących przeprowadzonych przez Komisję i w stosunku do których Komisja nie odnotowała kolejnych zgłoszeń).

W 2013 r. Komisja nie kierowała osób zgłoszonych na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego, natomiast w 2014 r. i do 31 sierpnia 2015 r. Komisja skierowała odpowiednio 36 i 5 zgłoszonych osób.

W badanych latach Komisja skierowała do sądu łącznie 67 wniosków (odpowiednio 32, 33⁹ i 2) o zobowiązanie osób uzależnionych od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu, w tym 32, 23¹⁰ i 14¹¹ bez wydanej przez biegłego opinii.

Spraw "umorzonych" lub "odłożonych" przez Komisję, bez skierowania do biegłego i sądu (z wyłączeniem spraw, w których osoba zgłoszona zadeklarowała dobrowolne podjęcie leczenia) było odpowiednio: jedna¹², sześć¹³ i dwie¹⁴.

Komisja nie posiadała informacji o liczbie osób wobec których sąd postanowił o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu (w trybie stacjonarnym i w trybie ambulatoryjnym) w zakładzie lecznictwa odwykowego.

Nie dysponowano również danymi o liczbie osób, wobec których sąd odmówił zastosowania obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego oraz o ilości spraw skierowanych do sądu, w stosunku do których nie jest znane rozstrzygnięcie.

(dowód: akta kontroli str. 106-110, 117-118)

Badanie 34 wniosków, które wpłynęły do Komisji w 2013 r. wykazało, że:

- od ich wpływu do dnia zaproszenia osoby na posiedzenie Komisji upłynęło od 3 do 34 dni. Spośród zgłoszonych osób na pierwsze posiedzenie Komisji stawilo się 15 osób, a 19 nie zgłosiło się (w tym jedna osoba bezdomna). Dwie osoby podjęły leczenie dobrowolnie;
- w 2013 r. Komisja nie kierowała osób na badanie do biegłego. Natomiast w 2014 r. w ośmiu przypadkach, na skutek zwrotu przez sąd akt spraw z 2013 r.¹⁵, od skierowania osoby na badanie do biegłego do wydania opinii

⁸ Nr UM/434/RKS/9/UB/209-W/2014 z 13 marca 2014 r. i nr UM/118/RKS/3/UB/65-W/2015 z 15 stycznia 2015 r.

⁹ W tym 8 wniosków, które wpłynęły do komisji w 2013 r.

¹⁰ Z czego: 5 wniosków, które wpłynęły do Komisji w 2013 r. i 18 wniosków z 2014 r.

¹¹ 12 wniosków z 2014 r. i 2 wnioski z 2015 r.

¹² Osoba wyprowadziła się.

¹³ 5 z powodu niezamieszkiwania osoby w Rumi, 1 z powodu przebywania osoby w areszcie.

¹⁴ 1 wniosek wycofano na wniosek strony, 1 postępowanie zawieszono z powodu niezamieszkiwania osoby w Rumi.

¹⁵ w celu uzupełnienia braków formalnych – opinii biegłego.

- w przedmiocie uzależnienia od alkoholu upłynęło 52 dni (trzy przypadki), pięć osób nie zgłosiło się na badanie;
- od wpływu zgłoszenia do skierowania sprawy do sądu upłynęło od 35 dni do 250 dni. Na wydłużenie terminu wpływały deklaracje zgłoszonych o chęci podjęcia leczenia;
 - spośród 32 spraw skierowanych do sądu: dwie zostały przez sąd umorzone (jedna ze względu na wiek strony, druga w stosunku do osoby bezdomnej), dwie zostały zawieszono przez sąd (w pierwszym przypadku zgłoszony według oświadczenia rodziny nie mieszkał pod adresem podanym w aktach, w drugim – ze względu na niemożliwość ustalenia adresu zamieszkania strony), a w jednym przypadku sąd odmówił wszczęcia postępowania ze względu na brak adresu zamieszkania strony.

Komisja nie występowała do instytucji zewnętrznych w celu uzyskania informacji o osobach, których dotyczyły wnioski.

Komisja nie posiadała wiedzy o rozstrzygnięciach w sprawach skierowanych do sądu.

(dowód: akta kontroli str. 111-116, 212)

Wydatki Urzędu poniesione w latach 2013-2015 (do 31 sierpnia 2015 r.) na wynagrodzenia członków Komisji wyniosły odpowiednio: 16.516,80 zł, 17.295,60 zł i 9.741,50 zł, w tym wynagrodzenia osób biorących udział w posiedzeniach Zespołu Konsultacyjnego odpowiednio: 9.512,50 zł, 10.416,00 zł i 6.833,70 zł.

Na wynagrodzenia biegłych wydających opinie w przedmiocie uzależnienia (na podstawie zawartych umów) wydatkowano 3.600 zł w 2014 r. i 1.512 zł do 31 sierpnia 2015 r.

Wydatki poniesione w związku z kosztami postępowania sądowego w latach 2013-2015 (do 31 sierpnia) wyniosły odpowiednio: 12.973,50 zł, 8.551,50 zł i 6.019,00 zł.

(dowód: akta kontroli str. 118, 122-148)

Spółród sześciu członków Komisji jedna osoba, pracownik Urzędu posiadała imienne upoważnienie do przetwarzania danych osobowych związanych z kierowaniem osób na leczenie odwykowe. Osoba ta znajdowała się w prowadzonej przez Urząd ewidencji osób upoważnionych do ich przetwarzania, zgodnie z art. 39 ust 1 ustawy. o ochronie danych osobowych.

Burmistrz wyjaśnił, że członkowie komisji nie posiadali upoważnienia do przetwarzania danych osobowych a zbiór „Akta osób uzależnionych” nie podlega zgłoszeniu do Generalnego Inspektora Danych Osobowych (dalej: „GIODO”). Dodał, że zgodnie z art. 8 ustawy o ochronie danych osobowych organem ochrony danych osobowych jest GIODO, dlatego też Urząd taką interpretację przyjął jako wiążącą do stosowania. Burmistrz wyjaśnił ponadto, że ww. zbiór danych osobowych został przekazany do GIODO w dniu 29 października 1999 r., po czym w dniu 17 lipca 2001 r. otrzymano z GIODO informację, że przedmiotowy zbiór danych osobowych nie podlega zgłoszeniu.

(dowód: akta kontroli str. 120, 211)

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Większość z objętych badaniem postępowań (22 z 29) zakończonych skierowaniem do sądu wniosku o orzeczenie o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, Komisja prowadziła w czasie przekraczającym 80 dni od otrzymania zgłoszenia, co nie sprzyjało efektywności działań zmierzających do orzeczenia przez sąd obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Burmistrz wyjaśnił, że z przyczyn niezależnych od Komisji mogły wystąpić opóźnienia. Wydłużone postępowania przed Komisją wynikały m.in. z deklaracji zgłoszonych osób o podjęciu leczenia dobrowolnego lub stawianie się przed Komisją w umówionych terminach w celu zadeklarowania zaprzestania spożywania alkoholu.

W ocenie NIK skuteczność takich spotkań była niewielka. Prowadzenie przez Komisję rozmów motywujących ze zgłoszonymi osobami nie zawsze przynosiło spodziewane efekty i wydłużało czas postępowania w stosunku do tych osób.

(dowód: akta kontroli str. 111-116, 206)

1. W obowiązujących w 2014 i 2015 r. umowach o dzieło przedmiotem, których było przeprowadzenie przez biegłych badań i wydanie opinii dla potrzeb Komisji nie określono terminów ich wydania. Powyższy brak zabezpieczenia interesu Komisji spowodował, że opinie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu zostały wydane w terminie 52 dni od skierowania osoby na badanie do biegłego.

Burmistrz wyjaśnił, że umowach z biegłymi nie określono terminu przez przeoczenie, a zapis ten zostanie dodany przy sporządzaniu nowej umowy.

(dowód: akta kontroli str. 206-210)

2. W 2013 r. Komisja nie skierowała na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego 32 osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodowały rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylały się od pracy albo systematycznie zakłócały spokój lub porządek publiczny. Odstąpienie od skierowania tych osób na badanie przez biegłego było niezgodne z dyspozycją art. 24 i 25 ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

Burmistrz wyjaśnił, że procedura taka była stosowana w celu skrócenia czasu postępowania. Od listopada 2013 r., tj. od kiedy sąd zaczął zwracać dokumentację w celu usunięcia braków formalnych¹⁶ Komisja zaczęła kierować osoby na badanie do biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.

3. Komisja nie posiadała informacji o sądowych rozstrzygnięciach wniosków, które kierowała w celu wydania orzeczenia o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Burmistrz wyjaśnił, że sąd nie informował Komisji o zakończeniu sprawy, a postanowienia sądu o zobowiązaniu do leczenia odwykowego w formie pisemnej otrzymywała tylko osoba uzależniona oraz placówka odwykowa. Komisja mogła na wniosek otrzymać odpis postanowienia sądu, jednak ze względów finansowych występowała o takie postanowienia tylko w indywidualnych przypadkach.

W ocenie NIK, Komisja powinna posiadać informacje o rozstrzygnięciach dotyczących skierowanych do sądu wniosków o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Nieznajomość rozstrzygnięć sądu może np. doprowadzić – tak jak to miało miejsce w jednej z prowadzonych przez Komisję spraw¹⁷ – do podejmowania działań wobec zgłoszonych osób, posiadających wciąż aktualne postanowienie sądu o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Obowiązek ten trwa bowiem przez dwa lata od uprawomocnienia

¹⁶ Żądanie dołączenia opinii biegłego albo wzmianki od biegłych o okolicznościach uniemożliwiających wydanie takiej opinii.

¹⁷ Dotyczy sprawy nr 8141.1.51 – Komisja w dniu 9 października 2013 r. skierowała wniosek do sądu wobec osoby która postanowieniem sądu z 24 września 2013 r. została skierowana na leczenie w stacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego.

się postanowienia sądu (w związku z art. 34 ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości). W tym czasie nie ma potrzeby podejmowania przez Komisję kolejnych działań inicjujących zobowiązanie do leczenia.

(dowód: akta kontroli str. 105, 111-116, 205-206)

4. Burmistrz, jako administrator danych osób zgłoszonych Komisji, nie upoważnił pięciu członków Komisji do przetwarzania danych osobowych, co było niezgodne z art. 37 ustawy o ochronie danych osobowych (szósty członek Komisji – pracownik Urzędu – posiadał ww. upoważnienie). W trakcie kontroli Burmistrz nie wyjaśnił przyczyn powyższego zaniechania.

(dowód: akta kontroli str. 111-116, 206)

Ocena cząstkowa

W ocenie NIK długotrwałe postępowania Zespołu Konsultacyjnego, mające na celu m.in. motywowanie osób do podjęcia leczenia, nie zawsze sprzyjały sprawnemu i efektywnemu wykonywaniu czynności zmierzających do orzeczeniu o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

IV. Uwagi

NIK wskazuje, że stwierdzone przetwarzanie przez Komisję danych wrażliwych osób nadużywających alkoholu, w tym danych o stanie zdrowia, nałogach i orzeczeniach sądowych, niewątpliwie niezbędne dla zrealizowania ustawowych uprawnień Komisji dotyczących podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu, nastąpiło bez upoważnienia, w tym bez spełnienia ustawowych przesłanek dopuszczalności przetwarzania danych wrażliwych, określonych w art. 27 ust. 2 ww. ustawy, w tym również przesłanki pisemnej zgody osób których te dane dotyczą (przepisy obowiązującego prawa nie stanowią kompetencji gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych do przetwarzania danych wrażliwych osób nadużywających alkoholu).

Odnosząc się natomiast do wyjaśnień Burmistrza dotyczących niezgłoszenia zbioru „Akta osób uzależnionych” do rejestracji Generalnemu Inspektorowi Danych Osobowych, należy stwierdzić, że przepisy art. 43 ustawy o ochronie danych osobowych stanowią wyjątek od ustawowego obowiązku rejestracji zbioru danych, w tym m.in. danych przetwarzanych przez właściwe organy dla potrzeb postępowania sądowego (art. 43 ust. 1 pkt 2). Możliwość jego zastosowania zależy od spełnienia dwóch przesłanek. Dane muszą być przetwarzane przez właściwe organy i na potrzeby postępowania przed sądami. Nie ma przeszkód, aby traktować gminne komisje jako „właściwe organy”. Posiadają one konkretne uprawnienia o charakterze władczym w zakresie podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego (art. 24 – 26 ustawy o wychowaniu w trzeźwości). Natomiast, w przypadku gminnych komisji nie wszystkie czynności podejmowane przez gminną komisję zawsze kończą się kierowaniem wniosku do sądu o zastosowanie leczenia w zakładzie lecznictwa odwykowego, pomimo że są realizowane w ramach działań mających na celu orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu. W takiej sytuacji, przepis art. 43 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych nie powinien być interpretowany rozszerzająco i dotyczyć danych przetwarzanych przez gminne komisje. Z tego względu zbiory danych osób przetwarzanych przez gminne komisje powinny podlegać obowiązkowi rejestracyjnemu w trybie art. 42 ustawy o ochronie danych osobowych.

V. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁸, wnosi o:

- 1) rozważenie podjęcia działań w celu wyeliminowania przyczyn długotrwałości działań Zespołu Konsultacyjnego zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób nadużywających alkoholu obowiązku poddania się leczeniu;
- 2) określenie w umowach zawieranych z biegłymi na przeprowadzenie badań i wydanie opinii dla potrzeb Komisji, terminu w jakim te opinie mają być wydane;
- 3) pozyskiwanie danych o sądowych rozstrzygnięciach wniosków Komisji o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 4) nadanie członkom Zespołu Konsultacyjnego upoważnień do przetwarzania danych osobowych.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, 23 grudnia 2015 r.

Kontroler
Małgorzata Szafran
Główny specjalista kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

p.o. Dyrektora
Joanna Wojnarowska

Wz.
p.o. WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

Ewa Jasiurska-Kluczek

podpis

¹⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.